

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
_____ 2023 року

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
філософії та міжнародної комунікації,
протокол № 1 від 24 08 2023 р.
Завідувач кафедри
Валентина КУЛЬТЕНКО

РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Англійська мова та друга іноземна»
_____ Валентина СТРИЛЕЦЬ

Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»
_____ Наталія ОЛЬХОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Критичне мислення»

Спеціальність: 035.041 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
035.043 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»

Освітні програма: «Англійська мова та друга іноземна»
«Німецька мова та друга іноземна»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:
кандидат філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії та міжнародної
Матвієнко І.С.

Київ – 2023

**1. Опис навчальної дисципліни
«КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»**

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	4	
Семестр	7	
Лекційні заняття	-	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні		
Кількість тижневих аудиторних годин	2	

2. Мета та завдання початкової дисципліни «Критичне мислення»

Професійна підготовка високоякісного спеціаліста, поряд з іншим, передбачає розвиток культури критичного мислення, яке допомагає ефективно спілкуватися та вести науковий діалог. Вивчення дисципліни «Критичне мислення» дає можливість отримати навички критичного та логічного мислення, технік прийняття рішення, доведення та спростування, аргументації, проведення ефективних публічних виступів. Критичне мислення випрацьовується шляхом розвитку самостійного свідомого мислення, вміння чіткого, логічного формувати свої думки, швидко приймати рішення на підставі аналізу та синтезу інформації. Людина, яка критично мислить, вміє чітко формулювати власні думки, доводити та спростовувати, будувати аргументацію, а тому основною характеристикою критичного мислення є самостійність, обґрунтованість та доказовість.

Дисципліна «Критичне мислення» забезпечує формування навичок аргументації.

Дисципліна «Критичне мислення» має міждисциплінарний характер, оскільки ґрунтується на здобутках у царині критичного і творчого мислення, композиції, логіки, риторики, герменевтики та епістемології. Вона має характер практичної системи, що обумовлює спрямованість не стільки на розширення знань, як на тренування критичного підходу до раніше набутих знань чи формування нових стійких вмінь успішно мислити й доводити власні думки. Предметним полем дисципліни «Критичне мислення» є міркування людини, яке протікає в правильних логічних формах (поняття, судження та умовиводи), що дозволяє формулювати міркування, виражати власні думки у відповідності до істинності та правильності логічно-формальних законів.

Метою дисципліни «Критичне мислення» є формування та вдосконалення культури мислення студентів шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок критичного мислення, як несуперечливого, доказового, мислення, яке можна застосовувати в практичних ситуаціях.

В процесі вивчення дисципліни «Критичне мислення» студент має отримати наступні компетентності, а саме:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно;

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Вивчення «критичного мислення» забезпечує такі **програмні результати навчання**:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Критичне мислення» для повного терміну денної та заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма								
	Тижн і	усього	лекції	практ	с.р.				
1	2	3	4	5	6				
Змістовий модуль 1. Сутність критичного мислення									
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	1,2	19		4	15				
Тема 2. Основні формально-логічні закони та критичне мислення	3,4	19		4	15				
Тема 3. Понятійний апарат міркувань	5,6	14		4	10				
Тема 4. Критичне аналіз і прийняття рішення	7,8	14		4	10				
Тема 5. Теорія умовиводів та запитання	9,10	24		4	20				
Разом за змістовим модулем 1.	90			20	70				
Змістовий модуль 2. Критичне мислення як основа інтелектуальної діяльності									
Тема 6. Аргументація	11,12	15		5	10				
Тема 7. Еристика	13,14	15		5	10				
Разом за змістовим модулем 2.	30			10	20				
Усього годин	120			30	90				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність критичного мислення.	4
2	Основні формально-логічні закони та їх практичне застосування.	4
3	Понятійний апарат міркування.	4
4	Критичний аналіз і прийняття рішення.	4
5	Теорія умовиводів та запитання.	5
6	Теорія аргументації. Доведення та спростування.	5
7	Еристика як мистецтво суперечки.	4
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Мислення, Інтелект, Пам'ять	10
2	Зв'язок між мисленням і мовою	15
3	Моделі критичного мислення і технічні прийоми	15
4	Аргументація. Логічні судження.	10
5	Вірогідність і невизначеність	10
6	Процес прийняття рішення	15
7	Розвиток навичок рішення задач. Творче мислення	15
	Всього	90

6. Зрази контрольних питань з Критичного мислення для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Що таке критичне мислення?
2. Мислення як об'єкт вивчення логіки?
3. Що таке логічна культура?
4. Яка роль логіки у формуванні логічної культури?
5. Що таке істинність і формальна правильність міркування?
6. Назвіть формально-логічні закони та дайте їм характеристику?
7. Виникнення логіки і основні етапи її розвитку.
8. Що таке поняття як форма мислення та які прийоми формування понять?
9. Які існують найуживаніші дефініції судження та яка логічна структура судження?
10. Що таке прості та складні судження? Назвіть чим вони подібні, а чим відмінні?
11. Роль запитання у пізнанні? Типологія запитань та види відповідей?
12. Яка структура умовиводу?
13. Що таке дедуктивний умовивід та які його особливості?

14. Що таке індуктивний умовивід? Охарактеризуйте його.
15. Умовивід за аналогією, які його особливості?
16. Що таке аргументація?
17. Які бувають види доведення?
18. Що таке спростування як логічна процедура?
19. Визначте правила і помилки стосовно тези, аргументів та демонстрації?

Зразки тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

7. Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, полеміка.

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, проведення семінарських занять під керівництвом викладача, презентації.

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. На заняттях з дисципліни «Критичне мислення» використовуються форми, зазначені в таблиці, наведеній нижче.

№ з/п	Назва теми	Освітні технології
1	Сутність критичного мислення.	Дискусія Презентація
2	Основні формально-логічні закони та їх практичне застосування.	Дискусія Подумай – обговори в парі – поділися з іншими
3	Історичний характер логіки як науки.	Дискусія Презентація
4	Поняття як форма мислення.	Дискусія Презентація
5	Судження як форма мислення.	Дискусія Презентація
6	Критичне мислення і теорія умовиводів.	Дискусія Інтерактивна методика «Континіум»
7	Теорія аргументації. Доведення та спростування.	Дискусія Інтерактивна методика «Дебати»

8. Форми контролю

Попередній контроль: опитування

Поточний контроль: опитування, тестові завдання, написання есе, виконання самостійної роботи (в т.ч. в Elearn)

Проміжний контроль: написання модульних контрольних робіт

Підсумкова атестація: екзамен

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол № 10.

Рейтинг студента, Бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	незадовільно	незараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

10. Основна література:

1. Колотілова Н. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку: монографія. К: Центр навчальної літератури, 2019. 272с.
2. Конверський А. Є. Критичне мислення. Підручник для студентів начальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
3. Коверський А.Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2019. 340 с.
4. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Класична та некласична. К: Центр навчальної літератури, 2018. 296.
5. Коверський А.Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
6. Логіка: навчальний посібник/ Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. – Київ «Вадекс», 2020. – 395 с.
7. Хоменко І.В. Логіка. Теорія та практика. К: Центр навчальної літератури, 2018. 400 с.
8. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Фенікс, 2018. 256 с.

11. Допоміжна література:

1. Про інформацію : Закон України № 2658-ХІІ від 02.10.1992 р. із змін. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106> (дата звернення 23.01.2019).

2. Lytvynenko A. O. Technologies developing critical thinking modern entrepreneur / A. O. Lytvynenko // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2020. – № 5 (116). – С. 60-65.
3. Литвиненко А. О. Дослідження особливостей моделі конфлікту в управлінні ефективністю розвитку діяльності / А. О. Литвиненко / Теорія і практика сучасної психології. – 2018. – № 5. – С. 235-239.
4. Литвиненко А. О. Обґрунтування центрованого підходу в процесі управління підприємством / А. О. Литвиненко / Теорія і практика сучасної психології. – 2018. – № 3. – С. 39-42.
5. Психологія переживань [Електронний ресурс] : робоча програма навчальної дисципліни для студентів усіх спеціальностей другого (магістерського) рівня / укл. А. О. Литвиненко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 11 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23901>
11. Jonathan H. Turner and Jan E. Stets *The Sociolog*
6. Бібліотека Міжнародного центру Критичного мислення (корисні матеріали англійською): <http://www.criticalthinking.org/pages/index-of-articles/1021/>
7. Матеріали та вправи для розвитку критичного мислення: <https://sites.google.com/site/nacalnyeklnizneudinsk/picasa-veb-albomy/animoto>
8. Чудаєва Н.В., Г.О.Шулдик Психологія мислення. Київ, ФОП Жовтий О.О., 2018. 205 с.
9. Фрейре П. Формування критичної свідомості; пер. с англ. О. Демянчук. Київ, Юніверс, 2003. 176 с.
10. Halpern, Diane F. *Thought and knowledge: an introduction to critical thinking*. 5 ed. 2014. New York & London, Psychology Press, Taylor & Francis Group, 2019, 625 p.
11. Moore, B.N., Parker, R. *Critical Thinking*. 12 ed. McGraw-Hill Education, 2018. 528 p.